

det paastaas, at det udtrykkelig blev *lovét* de hoveripligtige Gaardejere, da disse indgik paa de enkelte Overenskomster om Afløsning, at »hvis andre slap billigere ved Afløsningen end med 1 Td. Havre pr. Td. Hartkorn, saa skulde denne billigere Afløsning fremtidig ogsaa komme til at gælde for dem, som tidligere havde afløst til den førnævnte Pris«. Men dette Løfte blev efter Andrageines Formening ikke holdt, da andre Arvefæstere, efter at alle de vedkommende Kontrakter vare afsluttede, senere — i 1853 — opnaaede Afløsning paa billigere Vilkaar.

Kommissionen har ved Sagens Behandling og Undersøgelse intet fundet, der kunde bestyrke, at Økonomikommissionen ved »*Truster*« af den ene eller anden Art skulde have bevæget Arvefæsterne til at indgaa paa Overenskomsterne, og lige saa lidt foreligger der noget egentligt juridisk Bevis for, at et Løfte som det ommeldte skulde være afgivet. Foreningerne indeholde ikke det mindste derom. Tværtimod hedder det i de tinglæste Overenskomster, at Arvefæsterne »ubetinget« eller »uden Indsigelse« »paa egne og alle Efterkommeres Vegne« indgik paa Afløsningen eller »at det var deres Ønske« at betale det nævnte Vederlag. Paa den anden Side er det imidlertid en Kendsgerning, at der Mand og Mand imellem paa Frederiksborg Distrikt lever og bevares en Tradition om, at Statens befuldmægtigede havde afgivet det nævnte Løfte, og overfor mangfoldige og samstemmende Erklæringer i saa Henseende tør det ikke benægtes, at Økonomikommissionen for at lette Indgaaelsen af Overenskomsterne virkelig har afgivet et Tilsagn som anførte. Men selv under denne Forudsætning ser Kommissionen ikke, at dette kan forandre den retlige Stilling mellem Arvefæsterne og Staten.

Det maa jo nemlig erindres, at de mindelige Foreninger, ved hvis Indgaaelse Løfterne bleve afgivne, *alle* have *lige dyre* Vilkaar, nemlig det i de kgl. Resolutioner fastsatte Vederlag af 1 Td. Havre pr. Td. Hartkorn. Da det saaledes er en given Sag, at ingen hoveripligtig ved de senere under Økonomikommissionens Medvirkning afsluttede Foreninger er »sluppen billigere« end de første Afløsere, har der med andre Ord aldrig været Lejlighed til at opfylde Løfterne, og følgelig kan der ikke tales om noget Brud paa disse. Hermed er iøvrigt det Spørgsmaal bortfaldet, hvorvidt Staten overhovedet kunde blive forpligtet ved saadanne Løfter, som dens befuldmægtigede have afgivet stik imod de bestemte Ordre (det i de kgl. Resolutioner fastsatte Afløsningsvederlag), som de havde at følge i det dem betroede Hverv.

En ganske anden Sag er det, at Størstedelen af Arvefæsterne paa Frederiksborg Amt opfatte det foreliggende Forhold saaledes, at den i 1853 stedfundne Afløsning, hvorved Vederlaget fastsattes til 2 Kr. 50 Øre pr. Td. Hartkorn, betegner et Brud paa de nævnte, tidligere Løfter, idet dette Pengevederlag jo var langt billigere end den ved de mindelige Overenskomster fastsatte Kornydelse; for denne Opfattelse ere de forskellige Andragender og Besværinger vistnok et Udtryk. Denne Opfattelse skyldes aabenbart en Misforstaaelse. Arvefæsterne have ikke med Rette kunnet gaa ud fra, at de af Kommissionen afgivne Løfter uden Begrænsning i Tid skulde have bindende Retskraft overfor Statskassen. Efter Sagens Natur have bemeldte Løfter *kun* kunnet forstås saaledes, at Kommissionen vilde drage Omsorg for en Nedsættelse i de aftalte Vilkaar, forsaavidt *den selv* senere gik ind paa, at andre hoveripligtige opnaaede en billigere Afløsning. Løfterne maa med andre Ord begrænses til kun at angaa Kommissionens egne Foretagender. Men bortset herfra maa det fremhæves, at Fastsættelsen af Afløsningsvederlaget i 1853 ikke — saaledes som paa de mindelige Foreningers Tid — skyldtes Domænebestyrelsen selv eller dens Repræsentanter. Da Arvefæsterne i 1853 nemlig ikke vilde modtage de af Domænebestyrelsen tilbudte Afløsningsvilkaar, maatte ifølge Lov 4. Juli 1850 en særlig Kommission dømme Parterne, Domænevæsenet og Arvefæsterne, imellem, og Domænebestyrelsen var naturligvis ved denne Lejlighed ikke i mindste Maade Herre over, hvorledes Kommissionens